

Copyright © 2019 Editura Prestige

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BÂTLAN, ION

Axiologie sportivă : valori sportive, olimpism și condiția umană
/ Ion Bâtlan. - București : Prestige, 2019
ISBN 978-606-8863-85-6

159.9

ISBN: 978-606-8863-85-6

Tel.: 0732.55.88.33

www.edituraprestige.ro

www.facebook.com/edituraprestigeoficial

ION BÂTLAN

AXIOLOGIE SPORTIVĂ

VALORI SPORTIVE, OLIMPISM
ȘI CONDIȚIA UMANĂ

PRESTIGE
București – 2019

CUPRINS

<i>ÎN LOC DE PREFAȚĂ</i>	7
AXIOLOGIA ȘI PROBLEMATICA EI	13
VALOAREA – CONCEPT CENTRAL AL AXIOLOGIEI	16
VALORILE SPORTIVE SPECIFICUL ȘI RELAȚIILE LOR CU CELELALTE TIPURI DE VALORI	21
VALORI SPORTIVE ȘI VALORI MORALE	23
VALORI SPORTIVE ȘI VALORI ESTETICE	25
OLIMPISMUL – CONCEPTUL DE OLIMPISM	32
SCURT ISTORIC AL OLIMPISMULUI	35
OLIMPISMUL CA VALOARE SPORTIVĂ COMPLEXĂ	41
VALORILE OLIMPISMULUI ȘI ALE ACTIVITĂȚILOR SPORTIVE ÎN GENERAL	46
AUTODEPĂȘIREA UMANĂ – CA VALOARE SPORTIVĂ	46
FRUMUSEȚEA FIZICĂ ȘI CONDIȚIA UMANĂ	59
CURAJUL ȘI PERSEVERENȚA. SPECIFICUL ȘI IMPORTANȚA LOR ÎN CADRUL	

ACTIVITĂȚII SPORTIVE 75

FAIR-PLAY-UL CA VALOARE SPORTIVĂ

ȘI IMPORTANȚA SA UMANĂ 86

TOLERANȚA ȘI PACEA – VALORI

DE BAZĂ ALE OLIMPISMULUI

ȘI ALE MIȘCĂRII SPORTIVE 95

VITALITATEA CA VALOARE SPORTIVĂ 100

KITSCH-UL SAU PSEUDOVALORILE

ÎN ACTIVITATEA SPORTIVĂ 108

FUNȚIILE VALORILOR SPORTIVE 118

ACTIVITATEA SPORTIVĂ ȘI

CALITATEA VIEȚII UMANE 124

BIBLIOGRAFIE 135

REZUMATE ÎN ENGLEZĂ ȘI FRANCEZĂ 138

O astfel de idee ne-a fost și nouă far călăuzitor, deoarece încercarea noastră este un început care se vrea procesual perfecționat în așa fel, încât și activitatea sportivă, de mare valoare socială, să se impună și în plan teoretic la un asemenea nivel pe care îl impune gândirea filosofică, în speță axiologia.

Atragem atenția cititorului că pentru acoperirea semnificației titlului acestei lucrări, autorul a apelat la multe dintre studiile publicate anterior, studii ce au abordat fragmentar unele probleme de axiologie sportivă. Le-am unit în această lucrare din motive logice, pentru a da o imagine cât mai unitară acestei problematici complexe de mare importanță pentru activitatea sportivă.

AXIOLOGIA ȘI PROBLEMATICA EI

Creația de valori reprezintă tipul cel mai înalt de acțiune umană, a cărei finalitate îl ajută pe om să fie ceea ce este, să-și asigure mediul propice pentru a putea fi ființa superioară, domeniul cel mai specializat, care abordează temeinic și complex creațiile valorice umane din orice subsistem social, reprezintă axiologia-domeniu sau partea distinctă a filosofiei.

Deși procesul creației a constituit o constantă a majorității personalităților de mare accent ale umanității până în secolul al XIX-lea meditația asupra valorilor a dat naștere unor importante demersuri filosofice, dar nu și unei discipline sau domeniu specializat care să trateze lumea valorilor și problematica pe care aceasta o implică. Preocupările teoretice erau orientate uneori aproape exclusiv asupra valorilor „clasice”, de natură spirituală, recunoscute și verificate încă din Antichitate, ca binele, frumosul, adevărul și divinul (sacru), valori cărora, funcție de epocă istorică, li se acordă statut de instanțe absolute⁶. Sunt cunoscute eforturile teoretice ale lui Platon, de exemplu, care s-a străduit să demonstreze supremația Binelui, în raport cu toate celelalte valori. Această tendință de a institui supremația uneia sau alteia dintre valori a constituit un adevărat handicap teoretic ce a frânat abordarea

6. Am reluat aceste idei din lucrarea noastră, „Tratat de filosofie generală”, publicată în Editura Miron, București, 2003

rațională, de ansamblu, a lumii valorilor. Așa se face că din acest motiv generalizarea noțiunii de „valoare” a pornit nu dinspre filosofie, cum era de așteptat, ci dinspre economie politică, o disciplină cu domeniu mai restrâns de cercetare, o contribuție importantă având Adam Smith. Ulterior, s-a impus ideea că în orice domeniu al socialului se poate vorbi despre valoare. Cu timpul, o seamă de investigații s-au specializat luând caracter științific în sociologie, logică, economie etc. Dar, spre deosebire de aceste discipline, axiologia are în prim planul preocupărilor sale problema raportului dintre momentul obiectiv și cel subiectiv al valorii, surprinde relațiile dintre diferitele tipuri de valori și modul de funcționare a subsistemelor de valori, în ansamblul sistemului social, încercând să clarifice esența valorii ca atare⁷.

Bazele axiologiei ca disciplină specializată au fost puse începând de la jumătatea secolului al XIX-lea de către H. Lotze și Nietzsche, dar o mare contribuție a avut-o școala neokantiană de la Baden, prin W. Windelband și H. Rickert.

La noi în țară preocupări notabile de filosofia valorilor au avut A.D. Xenopol, L. Blaga, M. Florian, M. Ralea, T. Vianu, E. Lovinescu și alții. Printre altele, ei au argumentat că orice societate își are tabla sa specifică de valori, profilul ei axiologic propriu, ierarhia sa valorică, funcție de mentalitățile, de idealurile

---

7. XXX Dictionar de filosofie, Editura Politică, București, 1979

sociale ale comunităților. Aceasta structurează relativ unitar sistemul axiologic al societății, respectiv îl definește și îl individualizează. Un bun exemplu l-ar constitui Lucian Blaga, care, în lucrările sale de exemplu „Trilogia valorilor”, are păreri proprii despre stil sau despre „spațiul mioritic”, încercând să surprindă cât mai profund spiritualitatea poporului român.

VALOAREA – CONCEPT CENTRAL AL AXIOLOGIEI

Preocuparea principală a axiologiei o reprezintă problematica generală a valorilor. Din perspectiva axiologică, valoarea poate fi definită ca un raport între un obiect, în general (un bun material, creație spirituală, un principiu, o idee, un comportament), și un subiect care apreciază obiectul respectiv. Valoarea este valoarea unui obiect pentru un subiect pentru omul care evaluează, apreciază, năzuiește către aceste determinări calitative pe care le posedă un obiect, un fenomen, o idee. Obiectul devine obiect al valorizării, în virtutea calităților pe care le are. Subiectul apreciază aceste calități, în măsura în care ele îi satisfac anumite trebuințe de ordin material și spiritual.

Am aderat la această caracterizare a valorii, pentru că ni s-a părut mai argumentată și l-am ales pe Ludwig Grünberg, fost profesor la A.S.E București, pentru că din mulțimea de definiții date valorii ni s-a părut mai corectă.⁸

În aprecierea valorilor, criteriile se individualizează, în funcție de „datele” personale ale celui care apreciază, în actul de valorizare împletindu-se de fapt individualul cu socialul, dorințele personale cu criterii existente în societate.

⁸ L. Grünberg - *Axiologia și condiția umană*, Editura Politică, București, 1979

Pentru cel care studiază valorile, lumea valorilor apare ca deosebit de complexă, de eterogenă. Ele se deosebesc nu numai în funcție de domeniul creației și viețuirii lor, deci ca specii distincte (artistice, științifice, morale etc.), ci și prin faptul că indiferent de domeniul dat avem valori-ideale și valori-bunuri, valorile lucrurilor și valorile persoanelor, valori fundamentale și valori derivate etc. Așadar, o importantă caracteristică a valorilor este diversitatea.⁹

Acest fapt implică o clasificare a lor. Există în literatura filosofică o multitudine de clasificări. Din această multitudine redăm câteva. Valorile se pot clasifica, avându-se în vedere mai multe criterii:

1. după natura obiectului:

- a) valori economice – avuție, prosperitate, bunăstare etc.;
- b) valori politice – democrație, pluripartidism, dreptate etc.;
- c) valori morale – bine, cinste, datorie, responsabilitate etc.;
- d) valori artistice – frumos, tragic, comic, sublim etc.;
- e) valori științifice – adevăr, obiectivitate, certitudine etc.;
- f) valori filosofice – libertate umană, fericire, adevăr, umanism, sens al vieții etc.;
- g) valori religioase – divin, sacru, tabu etc.;

⁹ ION BĂTLAN - *Valorile sportive. Încercare de întemeiere a axiologiei sportive*, Editura Semne, București, 2000, (p. 28)

și așa cum vom demonstra în paginile următoare și h) valori sportive – fair-play, dorința de autodepășire, frumusețe fizică etc.

2. după criteriul stabilității:

- a) valori perene;
- b) valori cu sferă restrânsă de recunoaștere;

3. după gradul de impact cu societatea

- a) valori sociale;
- b) valori individuale;

Deși sunt foarte diverse, valorile se află mereu în permanentă conexiune nu numai cu suportul lor, dar și unele cu altele; o valoare poate ajuta la realizarea alteia sau altora.

În axiologie se mai vorbește de valori-mijloc, ce ne ajută să dobândim ceva superior și valori-scop, cum ar fi realizarea umană, fericirea etc. Ca să luăm un exemplu, ne-am referi la valorile economice foarte căutate de mulți oameni astăzi. Ele însă nu trebuie să se transforme în valori-scop, pentru că de multe ori pot aduce mult rău condiției umane. Trebuie considerate permanente valori-mijloace menite a ne face să ne realizăm ca oameni în plan superior, să ne atingem anumite scopuri superioare de ordin estetic, politic sau filosofic.

În lucrarea noastră „Valorile sportive. Încercarea de întemeiere a axiologiei sportive” am vorbit pe larg despre valori și caracteristicile acestora. Între aceste ca-

racteristici am enumera: istoricitatea, caracterul lor normativ, ierarhizarea lor, polaritatea etc.

Mult dezbătută în axiologie este problema naturii valorilor. Ce sunt valorile? „Există ele obiectiv sau sunt proiecția dorinței mele?”. Dacă se formulează astfel, întrebarea obligă la un răspuns care trebuie căutat în perimetrul ontologiei, adică al teoriei existenței. Or, valorile reprezintă nucleul culturii, al acelei lumi care nu este existența brută, ci o lume în care omul supraetajează existența, creând deci o existență aparte, alta decât cea naturală. De aceea mulți au înțeles că valoarea fiind un raport, o relație între obiect și subiect, ea nu poate fi existența obiectivă și nici exclusiv o existență subiectivă. Ea trebuie considerată o coexistență obiectiv-subiectivă.

Din perspectiva axiologică, întrebarea trebuie reformulată în alți termeni: adică a raportului dintre momentul obiectiv și cel subiectiv al valorii. Ea ar suna cam așa: „Sunt obiectele valorii pentru că subiectul le valorizează sau subiectul le valorizează pentru că ele sunt valori?”¹⁰ Aici sunt păreri diferite. Unii consideră că valoarea este iminentă subiectului, funcție de particularitățile vieții acestuia. Aici ei implică plăcerea, preferința, atracția, interesul etc.

După alți autori, temeiul valorii trebuie plasat într-o realitate transcendentă omului, în lume, în obiecte-materiale și obiecte-ideale.

Toate aceste orientări nu explică în niciun fel di-

¹⁰ ION BÂTLAN - *Valorile sportive*, Editura Semne, București, 2000 (p.30)

namica valorilor, istoricitatea lor sau de ce uneori, în același moment istoric, toți oamenii adoptă în general aceleași valori. Dar atât ființa umană, subiectul uman, ca și realitățile ce intră în ființarea valorii, sunt produse istorice, așa cum am arătat mai sus. Oamenii sunt mereu alții, nevoile, trebuințele lor se pot schimba, iar obiectele care să le satisfacă pot să dispară. Rămâne între acestea permanent ceva, și anume valoarea ca expresie ideală a unui acord între om și lume¹¹ care îl ajută pe om să se împlinească, să se înalțe mai sus pe scara omenescului.

11. ION BĂTLAN - *Valorile sportive*, Editura Semne, București, 2000 (p.31)

VALORILE SPORTIVE. SPECIFICUL ȘI RELAȚIILE LOR CU CELELALTE TIPURI DE VALORI

S puneam încă de la începutul acestei lucrări că demersul nostru de a lămuri printr-o argumentare cât mai riguroasă existența și specificul valorilor sportive din perspectiva axiologică a fost confruntat cu o literatură în care problematica valorilor sportive ori este tratată superficial, ori la nivelul cunoașterii comune, ori în operele unora dintre cei mai reprezentativi filosofi – romani și străini – despre această problematică nu se scria niciun rând.

Am văzut în capitolul precedent ce se înțelege prin valoare, cum se definește ea din perspectiva filosofiei culturii, alegând și însușindu-ne una dintre definițiile valorii emise de fostul nostru coleg L. Grunberg. Din această perspectivă, vom aborda și valorile create în activitatea sportivă, nu fără a aprecia cum se cuvine **bunurile ca valori** sau **îndeosebi persoanele ca valori** din lumea sportului.

Noi credem că pe lângă valorile economice, politice, juridice, morale, științifice, filosofice, religioase, cele sportive își au și trebuie să-și găsească locul cuvenit în ansamblul teoretic general despre valori, așa cum de altfel l-am prezentat în clasificarea făcută de noi în capitolul anterior.

Care este însă această lume, ce specific are, ce

importanță și care este raportul ei cu celelalte tipuri de valori?

Suntem de părere că printre valorile sportive putem enumera fără rezerve: fairplayul, autodepășirea permanentă, vitalitatea, frumusețea fizică, viabilitatea, echilibrul comportamental, cultul muncii, al angajării totale și multe altele.

La o primă vedere, s-ar putea crede că valorile sportive nu ar avea specific propriu, că multe dintre ele nu ar fi decât valori morale, iar altele, estetice. Pentru a le delimita, am încercat să apelăm la procedeul definiției, care în logică ne cere să găsim genul proxim și diferența specifică. Vom încerca, deci o comparație între valorile sportive, cele morale și estetice pentru că numai așa le vom surprinde celor dintâi diferența lor specifică, putem să demonstrăm incontestabil existența lor ca valori aparte, de sine stătătoare, care, ca și celelalte tipuri, își au dreptul la existență.

Nu facem un secret din faptul că această comparație a fost extrem de dificilă, ea finalizându-se în forma actuală după mai mulți ani de meditație, fără însă a considera că acest întreg demers teoretic poate și trebuie îmbunătățit, lucru la care îi invităm pe toți colegii noștri.

I. Valori sportive și valori morale

Pentru a putea satisface exigențele unei definiții logice, vom afirma de la început că atât valorile sportive, cât și cele morale sunt creații umane. Spre deosebire însă de valorile morale care se creează și se manifestă în cadrul raporturilor, inerrelațiilor umane firești, cotidiene, valorile sportive apar și se manifestă, tot ca raporturi interumane, într-un cadru specific, în interiorul competiției, al întrecerii al unor rivalități de tip deosebit, fapt care conferă unor valori proprii moralei atribute specifice.

Orice competiție sportivă, mai ales de mare anvergură, este, după părerea noastră, un fel de creuzet ce adună, unește în interioritatea sa valori diverse (morale, estetice, filosofice etc.) și le dă un nou statut, le configurează noi dimensiuni. În acest „creuzet” binele, cinstea, onoarea, demnitatea etc. se metamorfozează în fairplay, o nouă valoare care, în cadrul acestor competiții, deși se compune, se structurează din valori morale, ea este, ca sistem, o valoare sportivă, așa cum vom încerca să demonstrăm când ne vom ocupa în mod special, pe larg, de ea.

În al doilea rând, credem că dacă toate valorile morale sunt valori spirituale, ca: bine, cinste, responsabilitate, datorie etc., valorile sportive sunt și spirituale, cum ar fi conștiința necesității autodepășirii, fairplayul și altele, dar și materiale, legate de biologicul uman, ca forța fizică, vitalitatea, viabilitatea etc.